

FEMEIA ȘI NOUA ETICĂ

Aproape toate transformările sociale aduc o schimbare în situația femeii. Există o legătură directă între tipul social, între structura grupului și condiția femeii. Acum câteva decenii, prin anii 1870-1880, în era tuturor descoperirilor senzaționale în domeniul științelor sociale, etnografii descoperiseră o epocă fericită în care femeia domina, era baza societății, punctul central al familiei. S-a vorbit atunci de regimul amazoanelor, al femeilor aprige și neînduplate care terorizau bărbații și-i țineau într-un fel de semi-sclavie. Fenomenul nu e, în sine de mirare, deoarece o serie de exemple din lumea animală, din lumea insectelor, revelate de entomologul Fabre¹, arată că la unele spețe femela e mai puternică și mai bine înzestrată decât elementul mascul; acesta din urmă prezintă caractere de debilitate și delicatețe. E de ajuns să cităm cazul albinelor. Dar etnografi secolului trecut exagerau, fără îndoială, caracterele matriarhatului. Matriarhat nu însema decât un regim juridic în care filiația era uterină, adică se socotea în linia mamei și nu a tatălui, însemnând încă și mai multă inițiativă și putere din partea femeii, aceasta îndeplinind muncile principale ale agriculturii și gospodăriei casnice.

A venit apoi regimul familiei patriarhale, al familiei aşa cum o cunoaștem la greci, chinezi, arabi, al familiei romane cu despotismul lui *pater familias*. Femeia e cumpărată, nu are dotă, nu are nici o libertate. E supusă puterii maritale absolute. În toate tipurile de familie patriarhală, fie că e vorba de tipul german, de tipul roman ori de *zadruga* slavă, femeia abia dacă are o condiție mai bună decât scla-

vul lângă care îndeplinește muncile grele ale organizației casnice. Femeia e un obiect, o funcție, o proprietate. Lumea feudală cu influențe germane, aducând oarecare romantism, aduce o anume considerație. [Este] epoca trubadurilor și a epopeilor medievale, [când femeia] e căutată și idealizată.

După cum observă Durkheim, familia se contractă. De la familia grupului mare, patriarchal, cu bunici, nepoți, unchi și veri, se trece la familia modernă, la familia conjugală, compusă din soț, soție și copii. Din această intimitate, prin această colaborare mai strânsă reiese oarecare libertate pentru femeie. [Urmează] Revoluția franceză și drepturile omului. [Ulterior], societățile feminine în secolul XVIII. Apar apoi revendicările libertare și democratice ale secolului al XIX-lea. Literatura feminină din același secol. Stuart Mill și drepturile politice și civile ale femeii.

Astăzi, infima femeie a cucerit aproape toate drepturile: civile (își administrează singure averea), politice, dreptul la funcții egal cu bărbatul etc. Femeia e liberă, dar [la fel] ca și pe primii dezrobiți, libertatea o apăsa. Ea nu-și găsește o încadrare în viața familială. Izolarea și tristețea o pândesc. Din punct de vedere juridic ea e liberă, dar din punct de vedere moral, opinia nu e încă pregătită pentru relațiile libere între sexe. În familie nu mai poate găsi întrebunțarea de altădată, fiindcă familia e în criză. Familia a însemnat altădată o unitate economică. Economia familială a antichității. Economie exclusiv de consum. Industrialismul a distrus acest tip de economie familială, închirierind brațele femeii și ale copiilor. Autoritatea paternă a scăzut. Fiecare muncește și câștigă în afara familiei. Vechea solidaritate familială a dispărut.

Asistăm în același timp la o teribilă criză a căsătoriei. Familia nu mai oferă avantaje: oferă mai mult greutăți. Ea presupune din partea Tânărului care se căsătorește sacrificii. Democrația a permis ascensiunea de la o clasă la alta. Tinerii trebuie să învețe până către 30 de ani. Nu se pot însura decât Tânărul, atunci când au reușit să-și facă o carieră

și atunci trebuie să se însoare ca să-și țină rangul social în care au ajuns. Vârsta căsătoriei a fost astfel împinsă târziu. Dar criza mondială, crescând șomajul, [a diminuat și] mai mult posibilitățile de căsătorie. De aici, în toate țările, un „stoc“ imens de femei nemăritate. Ce pot face aceste femei, nesolicitare pentru viața regulată, de familie?. Unele, cele din proletariat, fără educație morală mai aleasă, cad pe panta prostituției. Altele, cele cu instrucție și educație mai aleasă, strigă pentru revendicări sociale și politice. Femeia nu mai poate găsi un debușeu în viața familială: aici e prima sa situație tragică. A doua e că nici morala curentă nu o eliberează complet din punctul de vedere al relațiilor dintre sexe, punând-o în același drepturi și condiții ca și pe bărbat. Ea nu se poate mărita, dar nici nu are voie să conceapă dragostea în felul bărbătilor. Presată din ambele părți, ea nu are altă ieșire decât să se ofilească ca fată bătrână, ori să fie scoasă din societate ca prostituată. Organizarea antiindividualistă a societății a inviat viața familială, dar nu a oferit în schimb femeii dezrobirea completă. Va trebui ori să se reorganizeze familia pe vechile baze, ori să se elibereze femeia de ultimele prejudecăți. Astfel, exclusă de la viața de cămin și urmărită de vechi reguli ipocrite, ea e mai nefericită decât orice tagmă socială asuprăită. Revendicările ei sunt mai drepte decât ale tuturor nedreptăților.